

HUMBERTO MANCILLA BOLIVIAKO ZINEMAGILEA

«Zinema erabakigarria izan dugu nor garen eta norantz jo jakiteko»

Donostian izan da Humberto Mancilla zinemagile aymara, bere lan batzuk erakutsi eta hitzaldia ematen. Ez du ahaztua 'La nación clandestina' filmak 1989an Donostian jasotako saria. Jorge Sanjinesen ekoizpen laguntzaile izan zen lan gogoangarri hartan.

Juan Luis Zabala | DONOSTIA

GARI GARAIALDE / ARGAZKI PRESS

Año 501 eta *El anuncio de la restauración* filmak eman ditu Donostian Humberto Mancillak, berak zuzenduak biak ere. Eta Parisa jo du ondoren, *Dos yotaleños en París* —Parisen bizi diren Yotala herriko bi boliviarrak musikariren inguruko lan dokumentala— filmatzeko asmoz. Lana gustuko duen zinemagile baina Mancilla, eta herriarekin estu eta zuzen lotutako zinemagintza bateko ordezkaria.

■ Zer oroitzapen duzu *La nación clandestina*-k 1989ko Donostiako Zinemaldian jasotako Urrezko Maskorraz?

Oso pozgarria izan zen sari hura. Oso ahalegin handia eskatu zuen filmak, eta saria Boliviako zinemagilerik handienari —Jorge Sanjinesi— egindako aitormen bat izan zen.

■ Zer nolako bultzada eman zion sariak Boliviako zinemagintzari?

Hainbat arlotan izan zituen ondorioak *La nación clandestina*-ren arrakastak. Alderdi juridikoa, Donostiako sariari esker, Zinemaren Legea onartu zuen Parlamentuak. Baina, horretaz gain, Konstituzioak herriaren izaera plurikultural eta multietnikoa aitortu zuen. Zinemaren funtzio soziala erabakigarria izan zen horretarako, nor garen eta norantz jo behar dugun jakiteko. Inork aintzat hartu ez arren, gure nortasuna hortxe zegoela utzi zuen agerian filmak.

■ Eta zer bide egin du harrezkero Boliviako zinemagintzak?

La nación clandestina-ren gisako beste film batzuk ere egin dira. Esaterako, Jorge Sanjinesek *Para recibir el canto de los pájaros* egin zuen. Hala ere, zinema baino gehiago bideogintza landu da, aymara eta quechua munduei begira. Zinema garestiegi baita gure egoera ekonomikoan dagoen herri batentzat. Bideo digitalak kalitate ona eskaintzen du, zeluloidearen neurritik iritsi ez arren. Film dokumentalak egin dira, batik bat, baina baita fikzioa ere, ipuin eta kondairetan oinarritua kasu batzuetan. Komunikaziorako eskubidea

HERRIEN ESKUBIDEAK

BOLIVIAKO ZINEMAGINTZA

“ «Komunikaziorako eskubidea du herri orok, bere burua ezagutzeko eta autoestimua indartzeko»

“ «Lan dokumentalak egin dira, batik bat, baina baita fikzioa ere, ipuin eta kondairetan oinarritua maiz»

du, ez bakarrik pertsona bakoitzak, baita herri orok ere, bere burua ezagutzeko eta autoestimua indartzeko.

■ Zer hizkuntzatan egiten dituzue lan horiek?

Quechuaz eta aymaraz batez ere; eta gero gaztelaniazko azpitituluak jartzen dizkiegu. Film dokumentaletan hitzunen berrezko hizkuntzan jasotzen ditugu lekukotasunak. Fikzioan, berriz, zuzendariak erabakitzen du, baina gehienetan quechua eta aymara erabiltzen dira. Bolivian aymara eta quechua hiztunen arteko zubia da gaztelania. Azpitituluarekin jokatu ohi dugu beti, bikoizketarik egin gabe.

■ Zer harrera izaten dute filmak bertako ikusleen artean?

Guk erabiltzen dugun zirkuituak kultur zentroak ditu oinarri. Komunitateei erakusten dizkiegu, eta ondo hartzen dituzte, bai baitakite teknologia berrien munduan sartu behar dutela beren garapen kulturean aurrera egiteko.

■ 'La nación clandestina'

Ukamau taldeak egin zuen. Zer da egun talde hura?

Fundazio bihurtuta, Andeatiko zinema eskola da, Jorge Sanjinesek zuzendua. Azkeneko 30 urteetako zinemagintza belarinaldi berriengana bideratzeko ahaleginari lotu zaio. Horretaz gain, Jorge Sanjinesek gertaera historikoetan oinarritutako fikzioa landu du, errepresioa nozitu duten sektoreekin lan eginez kasu batzuetan, *El coraje del pueblo*-n esate baterako: emakumeek eta meatzariak gertatutakoa berreraiki dute kameraren aurrean. Fikzioa dokumental bihurtu daiteke askotan.

■ Hego Amerikako zinemagile asko bezala, Kubako Zinema Eskolan ikasia zara. Nola-ko eskola da hura?

Sormenerako askatasuna eskaintzen duen eremua da hura beste ezerean aurretik. Maila handiko teknologiarekin lan egiteko aukera eskaintzeaz gain, kontzeptuetan ere puntatutakoa da. Irakasleak etengabe ari dira edukinak berritzen eta eztabaida kritikoak beti ditu

ateak zabalik. Sistema eskolastikotik gabe, Kubako Zinema Eskolak zure sormena garatzeko aukera zabaltzen dizu, daukazunaren eta ahal duzunaren neurriaren arabera.

■ Bolivia albiste dugu azken egunotan hemengo hedabideetan. Nolakoa da hango egoera politikoa?

Urtarrilaz geroztik astinaldi sozial handia ari da bizitzen Bolivia. Sistema politiko demokratiko formalak agortua dago, eta sektore sozialek ez diote egungo Gobernuari arazoaren konponbiderako ahalmenik ikusten. Dena pribatizatu du Estatuak eta arazo ugari sortu da oinarri-oinarritako arloetan: soldadak, hezkuntza, errepideak, etxebizitza, osasungintza... 80ko hamarkadetakoa baino okerragoa da egoera arlo horietan. Konpondu beharrean, arazo sozialak larritu egin dira demokraziaren garaian, eta orain sektore sozial azpiratuenak beren arazoaren konponbideak bilatzen hasi dira. Aldaketa sakonak behar ditu egun Boliviak.

LAGURAEAN

ANTZERKIA

'Niretzakol' antzezlanak aurkeztuko du, bihar, Trokolok, Iruñean

Publizitatearen inguruko kontsumismo neurrigabearen gainean gogoeta egiteko *Niretzakol* antzezlanak aurkeztuko du bihar eguerdian, Trokolo antzerki taldeak, Iruñeko Gaiarre Antzokian. Pertsonaia nagusia, Melopido, publizitatearen sarean erori den erosle neurritik gabekoa da, eta erosi eta erosi besterik ez du egiten etxeko bere txokotik, dirurik eta ezer gabe gelditzen den arte. Tartean amodiozko istorioak ere baditu, eta, finean, sentimenduei buruzko komedia dela diote Trokolo taldekideek.

'Helen' antzerki lana emango du Pantha Rei taldeak, gaur, Altzan

Pantha Rei taldeak *Helen* haurrentzako antzerki lana emango du, gaur, 18:00etan, Altzako kultur etxean. Pertsonaia nagusia, Helen, itsua eta gor-mutua da. Anna Sullivan irakaslearen laguntzaz, iluntasunetik irten eta ezagutzaren munduan barneratuko da. Oztupo guztiak gainditu, eta komunikazioaren miraria lortzen duten bi pertsonaiaren arteko harremanaren historia da *Helen*.

ARTEA

Jorge Oteizak sukarra du berriro

Jorge Oteiza oriotar artista-aren osasun egoerak beharaldi izan zuen atzo. «Nekea, sukarra eta eztula» zituen atzo. Donostiako Poliklinikan dago Oteiza urtarilaren 30az geroztik, pneumonia baten ondorioz. Hobera egiten ari zen, eta medikuek laster erietxea uzteko moduan izango zela uste zuten. Egungo egoera aintzat hartuta, ordea, ez dakite noiz itzuli ahal izango duen etxera.

MUSIKA

Ricardo Sciammarella ariko da, gaur, Miramongo Egurdiaren

Eva Pereda Ansa pianistaren laguntzaz, Ricardo Sciammarella argentinar biolontxelo jotzailea ariko da gaur, 11:00etan, Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren Miramongo Egurdiak zikloan. J.S. Bach eta Z. Kodaly-ren sonata bana eta Astor Piazzola-ren *Le grand Tango* emango ditu, EOSen Donostiako egoitzan.